

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та прикладної лінгвістики

**Відтворення образності у промовах сучасних політичних діячів (на
прикладі англійсько-українського та українсько-англійського
перекладів)**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка IV курсу 431
групи
Спеціальності 035.04 Філологія
(германські мови та літератури
(переклад включно) (переклад))
Освітньо-професійної програми
«Філологія (германські мови та
літератури (переклад включно)
(переклад))»
Федіна Олена Василівна

Керівник – кандидат філологічних
наук, доцентка Акішина Мар'яна
Олександрівна
Рецензент – докторка філологічних
наук, доцентка Маріна Олена Сергіївна

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження образності в політичному дискурсі	5
1.1. Дискурс як явище сучасної лінгвістики	5
1.2. Політичний дискурс як комунікативне явище	6
1.3. Образ та образність у системі мови	9
1.4. Засоби досягнення образності мовлення	11
РОЗДІЛ 2. Особливості відтворення образних засобів в політичному дискурсі	17
2.1. Перекладацькі трансформації як засіб відтворення образності.....	17
2.2. Специфіка відтворення образності в політичному дискурсі на прикладі перекладу промов сучасних політиків.....	21
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

На сьогоднішній день, беручи до уваги статус політичного дискурсу як явища державного значення, лінгвісти усе частіше звертаються до його дослідження. Наразі відомо, що політика, зважаючи на комунікативну природу її сфери діяльності, не спроможна існувати та повноцінно функціонувати окремо від мови. Як і без політики, у свою чергу, є неможливим існування власне й держави. Дослідження сучасного політичного дискурсу має під собою ціль вивчення та розпізнавання різноманітних прийомів й тактик впливу на аудиторію, оскільки, з огляду на свою прагматичну спрямованість, політичні промови вважаються найбільш маніпулятивним видом дискурсу. Аналіз особливостей відтворення образності в промовах політичних діячів сучасності привертає увагу лінгвістів через недостатню вивченість цього питання в умовах постійного розвитку мов та суспільства. Цій проблемі присвячені роботи Євгена Верещагіна, Анатолія Чудінова, Олексія Зарецького, Валентина Лук'янця, Лариси Нагорної та деяких інших науковців.

Тому **актуальність** дослідження обумовлена зростанням необхідності більш детального вивчення промов політиків сучасності, оскільки від цього залежить адекватне їх сприйняття реципієнтом в цілому, та формування певного ставлення до його окремих частин.

Мета дослідження полягає в аналізі політичних промов, виявленні засобів вираження образності, й визначення того, як саме вони впливають на сприйняття поданої інформації.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення конкретних **завдань**, а саме:

- 1) Визначити поняття дискурсу та політичного дискурсу;
- 2) пояснити терміни «образ» та «образність»;
- 3) назвати основні засоби створення образності в політичних промовах;

4) розглянути перекладацькі трансформації як засіб передачі образності у мовленні;

5) виділили основні підходи до відтворення образності в політичному дискурсі.

Практична значущість роботи полягає в тому, що отриманні результати можна використати в процесі вивчення курсу міжкультурної комунікації. А також отриманні знання допоможуть при перекладі образних засобів, що використовуються у сучасному політичному дискурсі.

Об'єктом дослідження є лексичні засоби завдяки яким формується образність мовлення.

Предметом дослідження даної роботи є особливості та проблеми відтворення образності у промовах політичних діячів сучасності.

Матеріалом дослідження слугували передвиборні промови американських політичних діячів, а саме Барак Обама, Сінтії МакКіні, Хіларі Клінтон, Джо Байдена, Сари Пейлін та Джона МакКейна, Віктора Ющенко та Микити Хрущова.

Апробація роботи: взято участь у XI міжнародній конференції "Актуальні проблеми перекладознавства та методики навчання перекладу" (Харків, 2021).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРАЗНОСТІ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

1.1. Дискурс як явище сучасної лінгвістики

Термін дискурс є одним із головних понять у сучасному мовознавстві. Уявлення про поняття дискурсу змінюється через усі періоди розвитку лінгвістики як науки. Наразі, мовознавці не дають чіткого визначення цього терміну, який би містив у собі усі випадки його використання. Поняття дискурсу трансформується, ширшає та охоплює собою багато царин, попутно змінюючи уявлення про мову і текст в цілому. Можливо саме це й посприяло набуття ним такої популярності.

Концепція Е. Бенвеніста, яка схилилася до визначення терміну дискурс, як «привласнюваного мовлення» стала відправною точкою до становлення теорії дискурсу [6, с. 296].

Деякі інші лінгвісти розглядають поняття дискурсу як складну лексичну одиницю, що має вигляд зв'язаних між собою за змістом речень.

Вивчаючи особливості втілення зовнішньої форми тексту, а саме можливості його інтерпретації через речення, ми маємо враховувати змістовну складову (спроможність взаємодії окремих речень як єдиного цілого) для коректного відображення цільного тексту чи дискурсу (оскільки речення у даному випадку постають в ролі членів дискурсу). Інтерпретація смислового характеру, або зв'язаність дискурсу – причина існування схеми розгортання дискурсу.

Б.А Зільбертом текст сприймається як синтаксична одиниця, тобто комунікативне явище у системі соціуму, за допомогою якого мовець реалізує прагматичну мету й цілі [18, с. 104].

З когнітивної точки зору розглядав поняття дискурсу В. В. Красних. Вона дійшла висновку, що текст має в собі змістову та

функційну структуру, а отже є екстралінгвістичним явищем. Текст має нестабільну природу, він модифікується від його виникнення в голові мовця, під час вираження думки та його осмислення реципієнтом. Контекст та мовленєвий досвід також мають значення на зародження ідеї тексту [24, с. 23].

В. Кох стверджує що під будь-яким дискурсом мається на увазі чимось вмотивований текст або ж його окремі частини [23, с. 167].

О.Т Ішмуратов деякі види тексту також відносить власне до дискурсу. Тобто дискурс з комунікаційної точки зору – це текст що несе в собі зафіксовані взаємопов'язані між собою думки й судження [19, с.134].

Англійські лінгвісти розуміли текст та дискурс як взаємопов'язані поняття, коли під дискурсом мають на увазі певний вид комунікації, що зазвичай несе в собі інформацію про ситуаційний контекст та одержувачів інформації.

Т. ван Дейк визначає поняття дискурсу як мовне явище, що має складний комунікативного характеру, й визначається залежністю від цілей та мети мовців [14, с. 210].

Лінгвістка Н. Д. Арутюнова характеризує термін «дискурс» як текст екстралінгвістичного характеру в певному мовному контексті, що грає велику роль у створеній комунікативній ситуації, і є об'єднаним певними соціальними та психо-прагматичними факторами [2, с. 456].

1.2. Політичний дискурс як комунікативне явище

Під дискурсом зазвичай мається на увазі багаторівневе комунікаційне явище, котре містить у собі мовну (семантично завершена думка) та позамовну (бачення світу, минулий досвід, роздуми, цілі мовця, що є потрібними для адекватного сприйняття тексту або його частин) структуру та визначається (напряму чи

опосередковано) соціально-психологічними, прагматико-культурними факторами, тощо.

Думка про те, що дискурс це «правильне й доцільне виконання функцій мовлення у процесі комунікації» виникла у 70-х роках ХХ століття і була започаткована вченим Е. Бенвеністом. Таким чином він спромігся значно змінити семантичне значення терміну «дискурс» і його розуміння саме як процесу комунікації, пов'язавши його насамперед з реципієнтом та мовцем.

Явище дискурсу, що є одним із способів комунікації є вкрай важливим інструментом у царинах науки та політичного життя, завдяки чому людина чи група людей може ділитися новинами чи знаннями. Також дискурс має велике значення для функціонування людини як окремої одиниці у соціумі через виконання ним об'єднуючої функції [34, с. 19].

У своєму дисертаційному дослідженні О. С. Фоменко визначає поняття дискурсу як об'єднання політичних промов та канонів поведінки під час виступу, які набули свого значущого статусу посередництвом часу та отриманого в минулому досвідом [40, с.10].

Наразі політичний дискурс є яскравим явищем, що ніколи не стоїть на місці у своєму розвитку. Він є відображенням усього того, що відбувається у певний час у державі, висвітлює самобутні риси культурно-національного характеру, цінності народу та особливості його життя. Політичний дискурс стоїть поруч з такими науками як мовознавство, соціологія, психолінгвістика та інші.

Відомо, що будь-яке мовне явище чи будь-який акт комунікації – це дещо дуже нестабільна річ, вона представляє собою поле для вивчення та розкриття його специфіки, функціонування та впливу на життя та існування держави.

Оскільки суспільне життя та існування держави не є стабільним, воно змінюється, модифікується, з'являються нові явища, процеси,

умови побуту, звички, тому трансформуються й структурні частини дискурсу, а так у сучасному мовознавстві це явище розцінюється як джерело появи нових слів та понять [20, с. 229].

Значну увагу приділяють правильному створенню та компануванню політичних промов, невербального наповнення, так як дуже важливим для виникнення дискурсу є індивідуальний стиль мовлення у оратора.

Г. Л. Жуковець зазначає виникнення великої зацікавленості у дослідженні мовних та когнітивно-психологічних особливостей дискурсу в існуючому політичному середовищі [17, с. 11]. Причиною цього є інтерес до подальшого вивчення правильного поєднання мовлення та невербалізованих знаків, задля досягнення мети та цілей мовця.

Найбільш характерною рисою, що визначає політичний дискурс є широке використання лексичних засобів офіційного, наукового та художнього стилів, а саме: наявність певних кліше та формул, значне превалювання термінів та визначень, конотативна розфарбованість висловів задля «зближення» з цільовою аудиторією, тощо [41, с. 242].

Майже завжди ціллю політичних дискурсів є досягнення мети мовця, а отже й скоєння певного впливу на реципієнта. Задля цього потрібно враховувати такі параметри як-от: релігійні та національні особливості, інтелектуальний рівень, професію, вік, гендер. Це буде визначати правильний вибір мови та подальше використання певного пласту словникового запасу (можливо сленгу, жаргону, діалектизмів), тощо.

Мінливість мови та думок – це ще одна не менш визначальна риса політичного дискурсу. Не зважаючи на певну показову відкритість, чесність та прозорість мовлення, дискурс в політиці, зазвичай, все ж

таки приховує певну інформацію, не розтлумачує або перекручує її задля бажаного маніпулювання аудиторією [8, с. 17].

В. В. Панін казав про те, що найбажаніше мовцю-політикану захопити, здивувати, надихнути реципієнта, і він сам піде за тобою й зробить усе, що ти йому скажеш, та й ще буде впевнений що це суто його воля [31, с. 122]. Також він поділяє цю «мінливість мови» на чотири типи у своїй роботі, а саме:

1. Евфемізми
2. Жаргон
3. Бюрократична мова
4. Так званий «пишномовний стиль»

Можна дійти висновку, що вбираючи в себе й мовні й позамовні (екстралінгвальні) риси та ознаки, політичний дискурс є актом комунікації, який здійснюється певною людиною (мовцем або політиком), що має свою лінгвістичну картину. Дискурс, що є завжди націленим на сприйняття певною аудиторією, що має своє особливе світобачення, відзеркалює собою соціально-культурні та національні особливості певного народу у певному часі.

Відтворення політичного дискурсу може бути досить складним випробуванням для початкового перекладача, оскільки він має повноцінно передати промову з усіма притаманними мовцю рисами та правильно продемонструвати аудиторії індивідуальний стиль автора, враховуючи при цьому як вербальні так і невербальні засоби мовлення.

1.3. Образ та образність у системі мови

Неможливо правильно виражати свої думки та намагатися вплинути на свою цільову аудиторію тільки за допомогою понять, цифр та сухих фактів. Мовці, а особливо політики, зазвичай мають мету зацікавити, захопити та вразити слухачів тією інформацією та ідеями, які вони розкривають. Тому завжди є необхідним наявність образності

викладення у мові, адже вона повинна бути не тільки чистою, прозорою, та зрозумілою, а й яскравою.

Поняття образності досить часто використовується у царині лінгвостилістики. Для правильного розуміння терміну «образність», потрібно спочатку розібратись з поняттям «образ».

Наразі загальноприйнятим визначенням цього терміну у царині літературознавства, яке дав у свій час Л. Тимофєєв, вважається: «Образ — це конкретна і водночас узагальнена картина людського життя, що створена за допомогою вимислу й має естетичне значення» [38, с. 77].

У межах літературознавства термін «образ» може означати такі поняття, як-от:

- образ як позначення літературного героя;
- образ як певний, особливий та індивідуальний для кожного спосіб відкриття, дослідження й споглядання світу;
- образ як засіб художнього показу персонажа, дії, явища, умов та обставин (тропи, художні деталі).

У стилістиці лінгвісти найчастіше послуговуються другим визначенням терміну «образ», тобто певним способом відкриття, дослідження, споглядання світу та навколишньої дійсності, а ще віддзеркалення цього процесу безпосередньо у мовленні. Також може використовуватися третє з наведених значень, яке знаходить свою реалізацію в різноманітних художніх засобах мовлення, а саме – в тропях та стилістичних фігурах.

Незважаючи на наявність у терміну «образ» ще й філософського визначення (кінцевий результат процесу пізнання та дослідження навколишнього світу, явищ, предметів), розглянемо поняття образу та образності з точки зору лінгвістичної науки [7, с. 456].

Під поняттям словесного образу мається на увазі лексему, яка несе в собі не тільки денотативне (предметне), а й конотативне (чуттєве та експресивне) значення. Згідно з цим термін «образність» можна

визначити як здатність слів та словосполучень відкривати не тільки суху та логічну, а й емоційно марковану та оціночну інформацію.

Образності належать такі характерні риси як:

- яскравість
- метафоричність
- різноманітність використовуваних засобів
- точність
- самостійність
- цілеспрямованість, тощо.

Натомість поняття «образ» можна розуміти як результат процесу комунікації людей та суспільства [39, с. 702].

Відповідь на питання появи певних образів міститься саме в індивідуальних особливостях світобачення окремої людини. Лексема як результат мислення індивіда на кожному з етапів пізнання навколишнього середовища є тим поєднувальним елементом між простими звуками та емоційним забарвленням. Саме уява породжує в людині здатність до образності, а в свою чергу уяву створює чуттєве сприйняття.

1.4. Засоби для досягнення образності мовлення

Образ – це один із найважливіших функційних засобів та інструментів образності. Задля досягнення образності мовці зазвичай послуговуються різноманітними тропами та стилістичними фігурами.

Перед тим, як дати визначення засобам, за допомогою яких досягається образність мовлення, нам потрібно спочатку зрозуміти поняття власне тропу.

О. О. Потебня є саме тією людиною, що заснувала харківську лінгвістичну школу, а також він є прихильником античної та слов'янської міфопоетичної традиції. Тропи О. О. Потебня визначає «першообразними» замінами відсторонених, абстрактних понять, а також «художнім уявленням з живим поетичним образом» [35, с. 241].

Тобто *троп* – це використання певної лексеми або групи лексем зазначаючи не її прямий денотат, а вживаючи її у переносному значенні. Функція тропів це власне порівняння декількох явищ, що мають певні схожі характеристики [28, с. 648]. Як у народі кажуть: “Без солодкого не відчуєш гіркого, без потворного не будеш мати уявлення про прекрасне”.

Наразі вирізняють такі типи тропів: *порівняння, епітет, метафора, алегорія, іронія, гіпербола, уособлення тощо*.

Порівняння – (лат. *comparatio*) — це один з художніх засобів, у якому один предмет, подія зіставляються з іншими, у яких ці особливості виявлені різко, яскраво. Порівняння виконують зображальну і емоційно-оціночну роль [9, с. 654].

Ось, як приклад, коли мова йде про важливість покращення та впорядкування освітянського процесу та підготовки студентів та абітурієнтів, буде влучним застосувати таку лексему, яка й має у собі порівняльний елемент: “Ще стародавці говорили, що учень – це не посудина, яку необхідно наповнити, а факел, який необхідно запалити”. Порівняння відіграють дуже важливу роль при описах, вони допомагають уявити об’єкт розмови.

Епітет – це слово чи словосполучення, завдяки особливій функції в тексті, допомагає слову набути нового значення або сенсового відтінку, підкреслює характерну рису, визначальну якість певного предмета або явища, збагачує мову новим емоційним сенсом, додає до тексту певної мальовничості та насиченості. [28, с. 345]. Наприклад: «...світ — жіночість незрівнянна» (Ю. Липа).

Метафора – (від грец. перенесення) використання не прямого номінативного значення вказуючи на об’єкт, а образного, вказуючи на певні характеристики предмета чи явища.

На думку Ш. Баллі, метафора це «не що інше, як порівняння, в якому розум під впливом тенденції зближувати абстрактне поняття і конкретний предмет поєднує їх в одному слові» [45, с.187]. Наприклад: кипить у нас в артеріях сучасність; поезія згубила камертон (Ліна Костенко).

Алегорія (грец. ἡ ἀλληγορία, лат. *inversio* "іносказання") – троп, у якому конкретні образи мають ще й переносні значення. Прикладами А. є прислів'я, приказки, загадки, казки, притчі, байки тощо [16, с. 28]. Наприклад: «незборимий царизмом Кавказ» — Прометей (поема «Кавказ» Т. Шевченка); сваволя можновладців над беззахисною людиною — «Вовк та Ягня» (однойменна байка Л. Глібова); «борці за волю України» — каменярі (однойменна поезія І. Франка); «коник-стрибунець», «вовк та ягня».

Персоніфікація (грец. ἡ προσωποποιία, лат. *Personificatio* "уособлення") – різновид метафори, що утворюється перенесенням ознак особи на предмети, речі, явища, тваринний і рослинний світ [16, с. 388]. Уособлення, дуже характерне для фольклору з його міфопоетичною свідомістю, використовується також літераторами: «Плачуть голі дерева, плачуть солом'яні стріхи, вмивається сльозами убога земля і не знає, коли усміхнеться» (М. Коцюбинський); «Ой, не крийся, природо, не крийся, що ти в тузі за літом, у тузі...» (П. Тичина).

Гіпербола (грец. ἡ ὑπερβολή, лат. *Superiectio* "перебільшення") – зображення рис і особливостей явища або предмета в перебільшеному вигляді [16, с. 122]. Наприклад: «я казав це тисячу разів» або «височенний як дуб».

Літота (грец. ἡ λιτότης, лат. *simplicitas* "стримане ствердження") – варіант перифрази, фігура стриманого твердження, але часто з посиленням сенсом, яка вживається переважно у формі заперечення [16, с. 305]. Як приклад можна взяти оповідання Марка Вовчка «Сестра»:

бабуся «малесенька, ледве од землі видно». Літота – протилежний до гіперболи троп.

Структурні особливості мовлення дуже сильно впливають на ступінь яскравості, чіткості та влучності промови оратора до своєї цільової аудиторії. Види можливої структури певних лексем називаються фігурами. Наразі виокремлюють такі види стилістичних фігур: *інверсія, антитеза, градація, анафора та інші спеціальні синтаксичні прийоми.*

Інверсія (від лат. “перестановка”) – дивне та незвичне розташування лексем у мовленні [27, с. 309]. Ця стилістична фігура покликана захопити та утримати увагу читача. Наприклад: «Ця любов, наче овочі цінні. Дозрілі, пізні» (Б. Рубчак), замість: Ця любов наче цінні, дозрілі, пізні овочі; «Простелю тобі, раю, притулюсь собі скраю» (І. Драч), замість: Простелю тобі, раю, скраю собі притулюсь.

Анафора (від грец. “винесення вгору”) – використання у мовленні повторення певних лексем на початку речення чи рядка у поетичних творах [9, с. 53].

Наприклад: *Тільки тобою* білий святиться світ,
тільки тобою повняться брості віт,
 запарувала духом твоїм рілля,
тільки тобою тішиться немовля.
 Спів калиновий піниться над водою
тільки тобою, тільки тобою!
Тільки тобою серце кричить моє.
Тільки тобою сили мені стає
 далі брести хугою світовою,
Тільки Тобою, тільки Тобою.

(Василь Стус)

Антитеза (від грец. “ протиставлення”) – використання порівняння та протиставлення певних речей, осіб та явищ задля досягнення контрасту у мовленні [28, с. 48].

Наприклад: Комусь – щоб хліба скибка.

Комусь – щоб тільки лаври;

Одна душа – як скрипка,

а друга – як літавра;

А тут не все так чітко.

То крила, то вериги;

Від Баха – до чечітки.

Від “чижика” – до Гріга.

Від ніжного ноктюрна –
до громових симфоній.

Від буйного обурення –
до сміху саксофонів.

(Ліна Костенко)

Антитеза впливає не тільки на насиченість та наповненість мовлення, а й робить його більш милозвучним.

Градація (від лат. “поступовість”) – стилістична фігура, яка дозволяє розглянути певні події, явища та образи під кутом подальшого розвитку [28, с. 165]. Яскравим прикладом використання градації задля збільшення ступеню експресії та виразності мовлення є вірш І. Драча:

Пропало, пройшло, пролетіло,

Минулося, щезло, сплигло,

Лишень голівешками тліло,

Лишень попелищем цвіло.

Усі художні засоби та стилістичні фігури, що були зазначені вище, мають за мету прозоре й чітко донесення суті промови мовця. Але використання тропів є тільки одним із багатьох способів завдяки яким

можна досягнути милозвучності та зробити своє мовлення більш переконливим та виразним.

Тож якими ще засобами може послуговуватися мовець, щоб справити яскраве враження на свою аудиторію та досягти мети комунікації? Доцільно в таких ситуаціях звертатися до фольклору та використовувати усе різноманіття та багатство народної розмовної мови.

Зробити свою промову більш яскравою та експресивною можна завдяки використанню різноманітних приказок, прислів'їв, народних та крилатих висловів, звертанню до промовистих образів з художньої літератури. Але, звичайно, не потрібно надмірно використовувати афоризми, оскільки вони врешті-решт зроблять вашу мову нудною та пересиченою експресивними засобами [3, с. 123].

Важливо зазначити, що задля збереження адекватності та чіткості дискурсу, а також його правильного сприйняття аудиторією мовець повинен знати де та коли доцільно використовувати вище зазначені художні засоби.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗНИХ ЗАСОБІВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Перекладацькі трансформації як засіб відтворення образності

Головна мета перекладу – досягнення адекватності. Основне завдання перекладача при досягненні адекватності – вміти доцільно використовувати різноманітні перекладацькі трансформації задля того, щоб вже перекладений дискурс дорівнювався до змісту тексту оригіналу та правильно сприймався реципієнтом.

Усі маніпуляції та зміни вихідного тексту завдяки яким відбувається відтворення лексем мови оригіналу відповідними лексемами у мові перекладу й називаються перекладацькими трансформаціями.

У своїх працях А. Фітерман та Т. Левицька висвітлюють три типи перекладацьких трансформацій [22, с. 56]:

1. Граматичні трансформації. До них відносяться такі прийоми: опущення і додавання, перестановка, заміна та перебудова пропозицій.

2. Стилiстичні трансформації. До цієї категорії належать такі форми змін, як синонімічні заміни та описовий переклад, компенсація та інші види.

3. Лексичні трансформації. У цьому випадку автори кажуть про заміну і додавання, власне конкретизацію та генералізацію.

Інший лінгвіст, А. Швейцер, запропонував розділяти усі наразі існуючі трансформації на три групи:

1. Трансформації на компонентному рівні семантичної валентності у разі застосування різного роду замін. Наприклад, заміна морфологічних засобів лексичними, іншими

морфологічними, синтаксичними або фразеологічними та інші [43, с. 113].

2. Трансформації, що здійснюються на референціальному рівні – це:

- конкретизація (або гіпонімічна трансформація);
- генералізація (гіперонімічна трансформація);
- заміна реалій;
- переклад за допомогою реметафорізації;
- метонімічні трансформації;
- реметафорізації;
- деметафорізації.

До цього типу належать також та чи інша комбінація названих трансформацій і трансформації комплексні.

3. Трансформації на стилістичному рівні – компресія і розширення. Під компресією автор підкреслює такі види трансформацій як еліпсис, семантичне стягнення, опущення надлишкових елементів і лексичне згортання.

Я. Рецкер, навпаки, виділяє усього тільки два типи трансформацій [36, с. 54]. Цей лінгвіст говорить про такі функційні засоби, а також їх безпосереднє застосування, як:

1. Граматичні трансформації у вигляді заміни частин мови або членів речення.

2. Лексичні трансформації полягають у конкретизації, генералізації, диференціації значень, антонімічний переклад, компенсації втрат, що виникають у процесі перекладу, а також у смисловому розвитку і цілісному перетворенні.

Досліджуючи думки різних вчених та їх підходи до класифікації перекладацьких трансформацій ми дійшли такого висновку: кожен із вищезазначених лінгвістів-дослідників (як безпосередньо

практикуючих переклад, так і тих що займаються суто теорією) має свою думку та уявлення щодо виділення та об'єднання трансформацій у певні групи. Наприклад, А. Фітерман і Т. Левицька виділяють три групи змін та модифікацій тексту оригіналу – стилістичні, граматичні та лексичні трансформації [4, с. 167].

Лінгвіст А. Швейцер, натомість, виділяє у своєму дослідженні саме види, а не рівні, що дозволяють доцільно застосовувати прийоми трансформації. До того ж, він підкреслює, що саме на стилістичному рівні, перекладач може послуговуватися окрім граматичних модифікацій, також і лексичними трансформаціями. Мається на увазі те, що на одному рівні можливо використовувати різні види трансформацій [43, с. 178].

Однак усі лінгвісти відокремлюють одні й ті ж самі способи застосування трансформацій та замін перекладацького плану. Так, різноманітні види трансформацій – граматичні, лексичні, генералізація та компенсація були зазначені майже у всіх роботах відомих дослідників.

У разі детального вивчення праць вищезазначених лінгвістів, стає цілком зрозуміло, що такі вчені як Т. Левицька, Я. Рецкер та А. Фітерман саме до лексичного підвиду перекладацьких трансформацій відносять генералізацію та конкретизацію. Натомість лінгвіст А. Швейцер у своїх дослідженнях називає ці поняття по-іншому, а саме – гіпонімічними та гіперонімічними перекладацькими трансформаціями. У нашому дослідженні ми дотримуємося думки, що вони відносяться до лексичного виду трансформацій.

Згідно з думкою Т. Фітермана, Я. Рецкера та Т. Левицької такий прийом як граматична заміна відносяться до власне граматичних трансформацій. У той самий час, лінгвіст А. Швейцер вказує на компонентний рівень цього випадку.

У своїх дослідженнях лінгвіст В. Комісаров, спираючись на характер елементів вихідної мови, говорить про наявність трьох видів перекладацьких трансформацій, а саме – граматичні, лексичні та лексико-граматичні, тобто змішані [22, с. 127].

Вищезазначені відмінності усіх думок, представлених різними вченими, не виключають й наявність й великої кількості спільних рис. Наприклад, майже всі дослідники у своїх працях неодноразово підкреслювали думку про те, що розділення змін та трансформацій на види та типи – це усього лиш умовність [32, с. 97].

Причиною цього, скоріш за все, є те, що більшість лексичних та граматичних трансформацій дуже часто зустрічаються саме у зв'язці з іншими подібними трансформаціями, та дуже рідко – поодинці. Саме тому вище згадані типи класифікацій певними чином є з'єднаними між собою.

Але ніколи не варто виключати й інші точки зору. Ось, наприклад, лінгвіст Р. Міньяр-Білоручев у своїх працях зазвичай виділяв саме три типи замін та трансформацій, а саме – граматичні, лексичні та семантичні [29, с. 96].

- до лексичних трансформацій він відносив методи генералізації і конкретизації;
- до граматичних – пасивізації, заміну частин мови і членів речення, об'єднання пропозицій або їх членування;
- до семантичних – метафоричні, синонімічні, метафоричні заміни, логічний розвиток понять, антонімічний переклад і прийом компенсації.

Не беручи до уваги суттєві відмінності в думках різних лінгвістів щодо питання різноманітних типів та видів перекладацьких трансформацій, вчені вважають, що задля здійснення адекватного перекладу є важливим саме використання замін у зв'язці один з одним [13, с. 300].

Саме ось такий не простий та не однорідний характер перекладацьких змін та трансформацій досить сильно ускладнює процес перекладу. Але успіху у ньому можна досягнути доцільно використовуючи різні прийоми та модифікації, що покликані поліпшити процес міжкультурної комунікації, як у поєднанні один з одним так і поодиноці [26, с. 124].

2.2. Специфіка відтворення образності в політичному дискурсі на прикладі перекладу промов сучасних політиків

На сьогоднішній день мову можна використовувати задля досягнення різноманітних цілей: для відкритої комунікації та вираження своєї думки, але й також задля її приховування. Думка про те, що політичний дискурс є проблемним питанням як у лінгвістичній царині так і в царині культурології, дедалі частіше підіймається вченими в умовах політичних дебатів та переговорного процесу [1, с. 29].

Політичний дискурс є досить текстово неоднорідним. Складність перекладу політично-спрямованих текстів полягає у тому, що у наразі існуючих наукових працях не має чітко проведеної межі між різними видами політичного дискурсу [15, с. 33].

Беручи до уваги спрямованість та цільову аудиторію політичного дискурсу, а саме носіїв певних культур, зазвичай при перекладі можна зустрітися з багатьма проблемами та складностями. Головним завданням перекладача та процесу перекладу в цілому є адекватна та точна передача головної думки тексту оригіналу відповідними лексичними засобами мови перекладу, та, згодом, правильне сприйняття тексту перекладу реципієнтом [21, с. 157].

Власне гарний переклад відрізняється від так званих адаптацій (тобто переказів або ж скорочених викладів змісту) саме повнотою,

чіткістю та доцільністю змісту переданої перекладачем інформації. Саме тому, задля адекватного та еквівалентного перекладу й правильної передачі усього дискурсу та образів, що знаходяться з ним у певній зв'язці, перекладачу обов'язково потрібно на достатньому рівні володіти знаннями з царини перекладу, та мати певну уяву про дійсність, яка має місце в тексті оригіналу (не зважаючи на те, яким саме чином були надбані ці знання: прямим безпосереднім знайомством або ж шляхом пошуку потрібної інформації з різних джерел) [12, с. 265].

Мається на увазі саме загальні знання, тобто знання з тих царин, які у своїй більшості складають певне уявлення про політичне, культурне та економічне життя певної держави.

На сьогоднішній день у науці міжкультурної комунікації поняття переклад є дуже важливим та значущим, оскільки він розглядається як інструмент завдяки якому можна пізнавати та досліджувати різноманітні культури. Перекладачу відведена роль тієї людини, що займається інтерпретацією власне того смислового коду, що містить текст оригіналу, а не перекодує його. Йому потрібно не стільки відтворити лексему мови оригіналу відповідною лексемою у мові перекладу, скільки відобразити її функцію [25, с. 231].

Власне сам процес перекладу, яку б кількість часу не мав би перекладач, завжди поділяється на два етапи, а саме:

- Перш ніж почати переклад необхідно точно зрозуміти та проаналізувати та критично оцінити ту інформацію, яка міститься в тексті оригіналу, продумати що може викликати певні ускладнення.
- Наступний етап це власне підбір доцільних та відповідних еквівалентів та засобів, якими буде послуговуватися перекладач під час процесу перекладу. У тому випадку, коли

перекладач добросовісно, свідомо виконує свою роботу, думає, аналізує, а не механічно перекладає, то він, звичайно, буде зацікавлений у правильному підборі лексичних відповідників та мовних засобів.

Одним із головних чинників, які впливають на вибір еквівалентних засобів у мові перекладу це власне мета перекладу, а саме – об'єктивно передати суть тексту оригіналу, оскільки вже перекладений текст має здійснювати таке ж саме враження на читача або реципієнта, якби він читав або слухав його мовою оригіналу [30, с. 104].

Однією із найважливіших складових політичного дискурсу є поняття цінності та пріоритетів, які так само повинні бути передані у власне перекладеному дискурсі політичної спрямованості. Задля чітко спрямованого приведення влучних аргументів у промові, а також здійснення потрібного впливу на цільову аудиторію спікера необхідно брати до уваги та зважати на морально-етичні та культурні цінності, а також не забувати про особливості характеру та менталітету людей та країни в цілому [33, с. 17].

Процес перекладення основної суті промови та інформації, що вона містить, рідко коли викликає великі труднощі у перекладача, натомість емоційна складова дискурсу може стати перепорою у правильному виконанні перекладу [37, с. 12]. Це викликано тим, що лексеми, якими послуговується мовець при створенні та вираженні суті промови частіше мають тільки одне значення (тобто є моносемантичними) та використовуються у своєму прямому значенні:

«John McCain proposes \$200 billion in new tax breaks for corporate America, \$1 billion alone for just eight of the largest companies, but no relief for 100 million American families» (Дж. Байден) [46] – Джон МакКейн пропонує зменшити податки американських компаній на 200

мільярдів доларів і на 1 мільярд – виключно для восьми найбільших компаній, але не дає ніяких знижок для ста мільйонів сімей Америки.

Як ми можемо бачити у реченні, що було наведено нами у якості прикладу, переклад такого типу речення зазвичай не викликає якихось проблем. Зрозуміло, що в процесі перекладу ми трохи змінили та модифікували саму структуру речення, беручи до уваги правила та норми мови на яку ми перекладали, а саме – українську.

Коли перекладач займається власне перекладом такого типу тексту, тобто з досить чітко вираженим стилістично-нейтральним забарвленням, у нього не виникає труднощів при його тлумаченні. Так відбувається через повну відсутність у подібних текстах образності, тих лексем що б транслювали до аудиторії певні емоції, відчуття мовця, тобто емотивної складової [32, с. 245].

Ось чому так важливо не забувати та досліджувати питання перекладу емоційно-забарвленої лексики, особливо у контексті політичного дискурсу.

У різних типах політичного дискурсу, таких як політична промова, зазвичай власне емоційна складова може бути виражена за допомогою використання різних стилістичних засобів, як-от: розмовний стиль мовлення, наявність емоційно маркованих лексем та фразеологічних зворотів, послуговування різноманітними стилістичними фігурами та тропами (йдеться мова про алегорії, метафори, епітети, порівняння та ін.) [11, с. 359].

Саме вищенаведені складові, що і створюють образність дискурсу та надають йому емоційності й належать до лексичних труднощів при перекладі політичних промов.

При аналізі та обробці власне такого типу лексем варто пам'ятати й про одну з найважливіших рис правильного перекладу, а саме – його адекватність. Наразі лінгвісти виокремлюють 3 види еквівалентності власне перекладу:

- *Формальна еквівалентність* – побудова, зміст та семема у реченні є схожими між собою: «*John McCain was wrong*» (Дж. Байден)[46] – *Джон МакКейн був неправий*;

- *Часткова еквівалентність* – відмінності можуть знаходити місце у граматичній побудові, лексемах та у стилістиці самого дискурсу. Адекватний переклад у такому випадку забезпечується завдяки використанню різноманітних змін та перекладацьких трансформацій (опущення, додавання, компенсація, парафраз та ін.). Задля гарного та правильно виконаного перекладу потрібно зосередитися саме на стилістичних та прагматичних чинниках еквівалентності в перекладі.

Завдяки використанню правильно підібраних еквівалентів на стилістичному та емоційному рівні (тобто слова зниженої, нейтральної та високої стилістичної тональності) можна без усіляких труднощів притримуватися у своєму перекладі власне стилістичної еквівалентності тексту оригіналу [5, с. 9].

Задля дотримання прагматичної відповідності тексту оригіналу і тексту перекладу тлумач повинен обов'язково враховувати як власні фонові знання з теми перекладу так і елементи екстралінгвістичного контексту: «*Millions of Americans have been knocked down*» (Дж. Байден) [46] – *Мільйони жителів Америки просто збиті з ніг*;

- *Ситуативна еквівалентність* – таке ж саме явище у власне мові оригіналу та мові перекладу бачиться з різних точок зору, що викликано наявністю зовсім різного світобачення та відмінних одна від одної мовних картин світу. До цього типу еквівалентності відносяться власне переклад усталених словосполучень, кліше та фразеологізмів. У саме такому випадку нерідко трапляється так, що при перекладі

форма та структура дискурсу дуже сильно змінюються:
 «*Something is out of kilter*» (С. МакКіні) [49] – *Щось пішло не так.*

Лексичний запас кожної окремо узятої мови містить в собі велику кількість слів, що несе в мові перманентне експресивне значення. Маються на увазі саме лексеми, що мають в собі певне конотативне значення, тобто емоційно-значимі слова [23, с. 151]. До таких слів можуть відноситися лексичні одиниці, узяті з різних груп: вигуки або ж слова, що безпосередньо виражають почуття, те як певний індивід до чогось відноситься, його емоції. Уживання подібних лексем не обмежуються певним контекстом чи мовною ситуацією, саме тому їх значення можуть втрачатися: *pretty good, awfully nice*. У такій ситуації вони виконують функції підсилювачів значення сусідньої лексеми. Також такі слова часто можна зустріти у групі вигуків: *Cute! Terrible!*

У процесі перекладу необхідно виокремити власне відповідники до цих лексем, що несуть певне емоційне навантаження у мові перекладу: «*...gas prices went up dramatically*» (Дж. Байден); «*..what really happened*» (Х. Клінтон) [47]; «*..public policy that truly reflects our values*»; «*..we know too well how both the Republican and Democratic Parties operate*» (С. МакКіні) [49].

При перекладі лексеми *dramatically* можуть виникнути певні труднощі, оскільки в українській мові є слово, що дуже схоже на нього, а саме – прислівник *драматично*, але ніколи не потрібно забувати про підступну групу слів «фальшиві друзі перекладача». Правильно ж буде перекласти це слово як *вражаюче, захопливо, ефектно, хвилююче* і тільки у самому кінці списку значень конкретної лексеми у словнику буде «драматично».

У своєму перекладі ми зупинилися на значенні «неймовірно», оскільки саме це значення повністю передає експресивне навантаження

цього слова у оригінальному реченні. Ми б переклали його так: *Ціни на газ неймовірно злетіли.*

Що ж до перекладу останніх лексем у реченнях, ми вважаємо, що найбільш точним та правильним значенням будуть прислівники «справді» та «правдиво» або ж «точно»: *те, що справді трапилося; державна політика, що правдиво/точно ілюструє наші цінності.*

Перекладаючи лексему, що виконує роль посилювача експресивного значення «*too well*» у цьому реченні, ми дійшли висновку, що правильно буде перекласти її як «*занадто вже добре*», оскільки саме цей вираз дуже точно відображає ту емоцію, яку мовець вклав в це речення у своїй промові: *Занадто вже добре ми знаємо, яким чином функціонують Республіканська та Демократична партії.*

Варто підкреслити, що при перекладі цього речення ми також використали таку перекладацьку трансформацію як транспозиція, а саме ми поставили нашу перекладену лексему «*занадто вже добре*» на початок задля підсилення стилістичного значення цього словосполучення.

Не варто забувати й про переклад такої стилістичної фігури як епітету. Найчастіше політичні промови з вуст чоловіка перекладати набагато легше, ніж промови жінок-політиків. Це трапляється через те, що жінки приносять у мовлення дуже багато почуттів та емоцій, і перекладачу потрібно дуже точно відтворити експресивність та стилістичну форму [10, с. 25].

Жінки послуговуються набагато більшою кількістю троп, ніж чоловіки, й епітети не є виключенням. Зазвичай їх переклад не викликає труднощів, але нерідко буває й таке, що до подібних лексем дуже важко підібрати гарні відповідники у мові перекладу з таким ж емоційним навантаженням. У якості прикладу ми відібрали такі епітети: *stolen elections, a sick government, "wasted" vote, right reasons, a vital pipeline.*

У цьому конкретному випадку лексеми *stolen i wasted* використані задля висвітлення абсолютної марності попередніх виборів та спроби звернути увагу на зроблені громадянами помилки. Саме тому в такій ситуації можна послуговуватися дослівним перекладом, а саме – «вкрадені вибори» та «марно витрачені голоси»

Під час перекладу лексеми «*sick government*» ми вирішили скористатися інструментом смислового розвитку. На відміну від вище наведених прикладів перекладу епітетів за допомогою дослівного перекладу, цього разу ми не можемо так зробити, оскільки перекладений вираз буде виглядати дуже грубо. Найбільш влучним перекладом, ми вважаємо, буде «*недієздатний уряд*» або ж «*слабкий уряд*».

Перекладаючи епітет «*Americans expect us to go to Washington for the right reasons...*» ми так само використали шлях смислового розвитку, оскільки лексема *reasons*, що є іменником до якого власне і відноситься цей епітет, є багатозначним, його можна перекласти по-різному: мотиви, причини, підстави та ін. Від перекладу іменника, у свою чергу буде залежати й переклад усього епітета. Наприклад, якщо ми візьмемо для перекладу іменника значення «підстави», то перекласти епітет можна як «вагомі»: Американці очікують, що в нас є *вагомі підстави*, щоб поїхати до Вашингтону. Узнявши словосполучення «*vital pipeline*» правильно буде перекласти епітет «*vital*» як «вкрай необхідний». У такому випадку потрібний рівень емоційності зберігається, оскільки у промові наголошується на необхідності розгляду питання про постачання життєво важливих для процвітання держави енергоносіїв.

Не менш важливо також звертати увагу на особливості перекладу фразеологізмів та метафоричних словосполучень, оскільки вони є одними з головних лексем, за допомогою яких створюється образність у промовах сучасних політиків. Багато з мовців послуговуються саме

цими дієвими засобами вираження експресивності та скоєння впливу на аудиторію, але все таки частіше їх використовують жінки-політики. Переклад такого типу лексичних одиниць у певних випадках може викликати труднощі у перекладачів [44, с. 15].

Наразі лінгвісти розглядають три основних способи передачі метафоричних висловлювань у дискурсі, а саме:

- Використання точних еквівалентів
- Шляхом описового перекладу
- Підбором метафори зі схожою образністю

Як приклад ми використовуємо наступні частини промов: «*Yes, we must provide more ladders to success for young men who fall into lives of crime and despair*» (Б. Обама) [50]; «*average hockey mom*» (С. Пейлін) [51].

Метафоричне висловлювання *provide more ladders to success* та *fall into lives of crime and despair* у перекладеному дискурсі можливо відтворити послуговуючись наступними метафорами зі схожим значення, як-от «дати можливість досягти успіху» та метафора «зійшли з правильного шляху».

Структура та форма передачі при використанні такого способу відтворення дуже сильно змінюється: *Звичайно, нашим обов'язком є надання шансу досягнення успіху тим молодим людям, які зійшли з правильного шляху.*

У приведеному нами прикладі, значення наявної метафори «*average hockey mom*» потрібно пояснити аудиторії, оскільки в мові перекладу, а саме українській мові, не існує ніякого виразу з таким самим семантичним значенням, яким міг би послуговуватись перекладач при відтворенні цієї частини промови. Метафоричний вираз «*average hockey mom*» має на увазі звичайну середньостатистичну матір, яка вбачає своїм покликанням виховання та піклування про своїх

дітей. У цьому випадку при перекладі зовсім не має передачі образності.

Задля того, щоб продемонструвати переклад метафори з української мови на англійську ми використали частину промови В. Ющенко «... адмінресурс – це зброя слабкої влади...», що була адекватно відтворена в тексті газетної статті послуговуючись використанням прямого еквіваленту: «...*the administrative resource is the tool of a weak leadership..*».

Речення «Про НАТО є дуже багато міфів — один із них, що після вступу до Альянсу військово-промисловий комплекс України загнеться й економіка України ляже», ми вважаємо за потрібне перекласти так: «*There are many myths about NATO — one of them is that Ukraine's military-industrial complex will collapse and the economy will fail after our country joins the Alliance*». У перекладі використано одиницю з негативною конотацією *to fail* у прямому значенні, що дозволяє експлікувати значення метафори.

Якщо говорити про відтворення в політичному дискурсі саме фразеологізмів, перекладачі використовують такі способи, як:

1. Переклад завдяки використанню повністю еквівалентних оригіналу лексем інтернаціонального характеру, а саме тих виразів що мають латинське чи давньогрецьке походження, або ж якщо вони взяті з Біблії. Також допустимим є переклад за допомогою усталених виразів. Наприклад: *Sword of Damocles* – Дамоклів меч, *above suspicion* – поза підозрою, *Pandora's box* – скринька Пандори.
2. Відтворення за допомогою неповних еквівалентів або лексем з ідентичним чи досить схожим рівнем наявної образності: «*The Bush-McCain foreign policy has dug us into a very deep hole with very few friends to help us climb out*» (Дж. Байден) [46].

Не дивлячись на те, що в мові перекладу (українській) є в наявності дужа лексема з подібним значенням, ми у своїй роботі представляємо трохи інший переклад: *Через спільну політику Буша та МакКейна ми опинилися у дуже глибокій ямі, і маємо лише декілька союзників, що здатні допомогти нам з неї вибратися.*

Як ви можете бачити, під час процесу відтворення цього речення, воно дуже сильно модифікувалося. Це було зроблено саме для того, щоб уберегти його від втрати свого семантичного значення та наданої автором експресивності.

Перекладаючи речення «*When they did not allow blacks to vote in their primaries it was the straw that broke the camel's back...*» (С. МакКіні) [49], ми відтворили значення фразеологізму за допомогою двох лексичних одиниць зі схожим до оригіналу рівнем образності. Тож усе речення можна перекласти так: «*Коли вони заборонили чорношкірим брати участь у їхньому голосуванні – це вже вийшло за всі межі / чаша була переповнена...*».

При перекладі таких лексичних одиниць як ідіоми можна послуговуватися описовим перекладом. Як приклад ми взяли частину промови Х. Клінтон: «*We will move heaven and earth to give our children good education*» [47].

Саме це речення ми вважаємо потрібним пояснити і перекласти наступним чином: *Ми зробимо все, що від нас залежить/ усе можливе, щоб наші діти отримали гарну освіту.*

Речення «*I can't make head nor tail of his speech...*» (С. Пейлін) [51] – ми так само вирішили відтворити використовуючи дескрипцію, оскільки наразі в мові перекладу ще не має лексеми, яка б мала подібне семантичне навантаження: «*Я не можу нічого зрозуміти з його промови*».

Дуже яскравою постаттю в історії є політичний діяч СРСР Микита Сергійович Хрущов, експресивні промови якого стали цілою

проблемою для його перекладачів. Ідіома «кузькина мать» привернула до себе значну увагу 12 жовтня 1960 після виступу М. С. Хрущова на 15-й Асамблеї ООН. Перекладач Хрущова виконав буквальний переклад – «Kuzma's mother», який викликав нерозуміння у слухачів. Сене фрази був абсолютно незрозумілий, і від цього загроза набула зовсім негативний характер. Втім, надалі незрозуміле «Kuzma's mother» перекладачі замінили на іншу фразу, яку використовував Хрущов щодо Заходу: «*Ми вас поховаємо*», тобто англійською «*We'll bury you*». Так як цей вираз вживався під час Карибської кризи і наступних випробувань термоядерної бомби, вираз «кузькина мать» використовувався також для позначення атомних бомб СРСР.

Для маніпулювання та справлення певного враження «близькості» зі своїми слухачами, нерідко політики послуговуються розмовним стилем у своїх промовах. І передача образності та засобів, що створюють потрібний ефект при використанні цього стилю мовлення може сприяти появі певних складнощів з відтворенням дискурсу на мові перекладу. Це відбувається тому що потрібно точно передати в процесі перекладу саме стильовий аспект промови [42, с. 347].

Лексеми розмовно-побутового стилю при перекладі потрібно відтворювати саме еквівалентними лексемами у мові оригіналу: «... *a plan that would gamble your retirement*» (Б. Обама) [50] – *план, який би поставив на карту вашу пенсію*; «...*we must take out Osama bin Laden and his lieutenants*» (Б. Обама) – *ми повинні захопити Осаму бін Ладена та його спільників, якщо вони потраплять в поле нашого зору*.

Лексемою *to gamble* зазвичай послуговуються в колах гравців в азартні ігри. Наразі ми можемо перекласти його як «*дуже сильно ризикнути чимось*» або ж «*грати в азартні ігри*».

Ми вважаємо найбільш доцільним перекладом цієї лексеми «*поставити на карту*», оскільки саме це еквівалент дуже точно відтворює семантичне значення цього дієслова в оригіналі промови.

Також викликало певні труднощі відтворення фразової лексики «*take out*», оскільки вона полісемантична (тобто маж багато значень). Її можна перекласти як *турбувати, виводити, забрати з собою, виймати, видаляти* та ін. Саме у цьому реченні ми обрали таке його значення як «захопити».

Відтворюючи слово «*lieutenants*», ми використали такий перекладацький прийом як генералізація, оскільки саме в цьому випадку, це слово вказувало на усіх тих людей, хто були спільниками та союзниками О. бен Ладену.

Нерідко сучасні політичні діячі застосовують й наступні тропи:

- Повтори – «*In politics, there are some candidates who use changes to promote their careers. And then there are those, like John McCain, who use their careers to promote changes*» (С. Пейлін) [51] – *Поміж політиків наявні й такі, хто завдяки змінам просувається вгору по кар'єрним сходам. Проте, наявні й такі, як Джон МакКейн, хто послуговується власною кар'єрою, задля того, щоб щось змінити.*

У реченнях, що були взяті в нашій роботі як приклад, не є можливим повністю відобразити в перекладі структуру повтора в тексті оригіналу. Це відбувається через наявність певних правил, що стосуються перекладу інфінітивних виразів з мови оригіналу на українському мову.

- Анафора – одна зі стилістичних фігур; вживаний на початку віршових рядків звуковий, лексичний повтор протягом цілого твору або його частини синтаксичних, строфічних структур [9, с. 34]: «*Vote your dreams. Vote your conscience. Vote our future*» (С. МакКіні) [49] – *Голосуйте за здійснення ваших мрій. Голосуйте дослухаючись до вашої совісті. Голосуйте за ваше майбутнє.*

На прикладі цього речення ми бачимо, що анафора була спровокована використанням незвичного порядку слів. При перекладі цієї частини промови ми вирішили дещо змінити структуру речення, задля створення й передачі того ж ефекту та емотивного навантаження, що надав мовець оригіналу.

- Епанафора – стилістична фігура, яка зв'язує повтором окремого слова або словосполучення кінець попередньої мовної одиниці з початком наступної [9, с. 323]: «...*when I look at my grandchildren – I realize why I'm here. I'm here for their future*» (Дж. МакКейн) [48] – ...коли я бачу своїх онуків – я розумію чому саме я тут. Я тут задля їхнього майбутнього.
- Епіфора – стилістична фігура, протилежна анафорі, повторення однакових слів, звукових сполучень, словосполучень наприкінці віршових рядків, строф у великих поетичних творах (в романі у віршах), фраз — у прозі чи драмі [9, с. 378]: «...*The fact is, al-Qaida and the Taliban-the people who actually attacked us on 9/11 – have regrouped in those mountains between Afghanistan and Pakistan and are plotting new attacks. And the Chairman of the Joint Chiefs of Staff echoed Barack's call for more troops. John McCain was wrong. Barack Obama was right. ...Now, after seven years of denial, even the Bush administration recognizes that we should talk to Iran, because that's the best way to advance our security. Again, John McCain was wrong. Barack Obama was right*» [46].

Перекладаючи саме цю частину промови є дуже важливим правильне відтворення та передача в тексті перекладу епіфори, оскільки вона є вкрай важливою задля створення динамічності та ритму в мовленні, а її використання мовцем покликано привернути та

утримувати увагу цільової аудиторії політика. Ми переклали це так: *...Відомо, що ал-Каїда і Талібан, які скоїли напад на нас одинадцятого вересня, знову згурпувалися в горах між Афганістаном та Пакистаном і готуються ще раз атакувати. І тепер Об'єднаний комітет керівників штабів дослухався до закликів Б. Обама збільшити кількість військ. Дж. МакКейн помилявся. Б. Обама був правий. ...І тепер, після 7 років замовчування, в адміністрації Дж. Буша зрозуміли, що ми повинні провести переговори з Іраном, адже це найкращий шлях захистити нашу країну. І знову ж таки, Дж. МакКейн помилявся. Б. Обама був правий.*

При відтворенні цього відрізка дискурсу ми забезпечили наявність епіфори в тексті перекладу.

Отже, у передвиборних дебатах, дискурсах та політичних промовах мовці виражають свої думки та впливають на своїх слухачів через сухі, впорядковані факти та емотивно-заряджені аргументи.

При відтворенні сухих фактів в політичному дискурсі дуже рідко коли у перекладача можуть виникнути суттєві труднощі, оскільки факти несуть конкретне семантичне значення, та не містять емоційного навантаження.

Натомість переклад лексем з високим рівнем експресії (тропи, стилістичні фігури), що прагнуть висловити почуття, емоції, настрої оратора можуть становити певну складність для перекладача, оскільки головне його завдання – надати правильний та адекватний переклад, враховуючи усі стилістичні особливості вихідного тексту.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день, беручи до уваги статус політичного дискурсу як явища державного значення, лінгвісти усе частіше звертаються до його дослідження. Дослідження сучасного політичного дискурсу націлені на вивчення та розпізнавання різноманітних прийомів й тактик впливу на аудиторію, оскільки, з огляду на свою прагматичну спрямованість, політичні промови вважаються найбільш маніпулятивним видом дискурсу.

Термін дискурс є одним із головних понять у сучасному мовознавстві. Поняття дискурсу трансформується, ширшає та охоплює собою багато царин, попутно змінюючи уявлення про мову і текст в цілому. У нашій роботі ми схилиємося до концепції Е. Бенвеніста, яка трактує термін дискурс, як «привласнюване мовлення».

Наразі політичний дискурс є яскравим явищем, що ніколи не стоїть на місці у своєму розвитку. Він є відображенням усього того, що відбувається у певний час у державі, висвітлює самотутні риси культурно-національного характеру, цінності народу та особливості його життя .

Мовці, а особливо політики, зазвичай мають мету зацікавити, захопити та вразити слухачів тією інформацією та ідеями, які вони розкривають. Тому наразі є вкрай необхідною наявність образності викладення думки у мові, адже вона повинна бути не тільки прозорою, та зрозумілою, а й яскравою.

Поняття образності досить часто використовується у царині лінгвостилістики. Для правильного розуміння терміну «образність», потрібно спочатку розібратись з поняттям «образ».

Наразі загальноприйнятим визначенням цього терміну у царині літературознавства, яке дав у свій час Л. Тимофеев, вважається:

«Образ — це конкретна і водночас узагальнена картина людського життя, що створена за допомогою вимислу й має естетичне значення».

Термін «образність» можна визначити як здатність слів та словосполучень відкривати не тільки суху та логічну, а й емоційно марковану інформацію. Задля досягнення образності мовці зазвичай послуговуються різноманітними тропами та стилістичними фігурами, як-от: порівняння, епітет, метафора, алегорія, іронія, гіпербола, уособлення, тощо.

Беручи до уваги спрямованість та цільову аудиторію політичного дискурсу, а саме носіїв певних культур, зазвичай при перекладі можна зустрітися з багатьма проблемами та складностями. Головним завданням перекладача та процесу перекладу в цілому є адекватна та точна передача головної думки тексту оригіналу відповідними лексичними засобами мови перекладу, та, згодом, правильне сприйняття тексту перекладу реципієнтом.

Процес перекладу основної суті промови та інформації, що вона містить, рідко коли викликає великі труднощі у перекладача, натомість переклад емоційної складової дискурсу може стати для перекладача досить складним завданням. Це викликано тим, що лексеми, якими послуговується мовець при створенні та вираженні суті промови частіше мають тільки одне значення (тобто є моносемантичними) та використовуються у своєму прямому значенні.

Проаналізувавши основні принципи забезпечення адекватності перекладу, можна стверджувати, що правильне відтворення образності мовлення передбачає врахування всіх особливостей одиниць мови оригіналу й передачу їх еквівалентними одиницями мови перекладу.

Залежно від структури, мовного рівня та мети перекладу розрізняють кілька засобів перекладу та перекладацьких трансформацій, що доцільно використовувати при перекладі. У роботі

на конкретних прикладах перекладу різних тропів було розглянуто кожен із засобів.

При розгляді основних прийомів перекладу емотивно-забарвленої лексики та передачі образності мовлення в цілому ми виявили, що доцільним є використання наступних способів перекладу: пошук та застосування точних еквівалентів за наявності останніх, підбір лексеми зі схожим рівнем образності, переклад шляхом опису лексеми оригіналу, а також послуговування інструментом смислового розвитку.

Отже, з огляду на все вищенаведене, очевидно, що переклад емотивно-навантаженої лексики та відтворення образності в сучасному політичному дискурсі, є певною проблемою, але цю проблему можна вирішити за допомогою тих засобів та прийомів, які ми детально розглянули у нашій роботі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азнаурова Э. С. Прагматика текстов различных функциональных стилей // Общественно-политический и научный текст как предмет обучения иностранным языкам. – М.: Наука, 1987. – 200 с.
2. Арутюнова Н.Д. Дискурс // Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
3. Баранов А.Н., Казакевич Е. Г. Парламентские дебаты: традиции инновации. Советский политический язык (от ритуала к метафоре). – М.: Прогресс, 1991. – 145 с.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод. М.: «Международные отношения», 1975. – 235 с.
5. Белова А.Д. Американизм, американский политический дискурс и идиостиль президента Теодора Рузвельта// Вісник Харківського державного університету. Серія романо-германська філологія. – 1999. – №430. – С. 6 – 13.
6. Бенвенист Э. Общая лингвистика./Пер. с фр.– М.: Прогресс, 1975. – 447с.
7. Большая Советская Энциклопедия: В 30 Т./Гл. ред. А. И. Прохоров 3-е изд. – Т. 12. – М.: Сов. Энцикл., 1973. – 624 с
8. Васильєва М.О. Метафорична реалізація концепту політика в сучасному англomовному політичному дискурсі: Автореф. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04/ – ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – Харків, 2008. – 20 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. — 5-те вид. — К. ; Ірпінь : Перун, 2005. — 1728 с.

10. Водак Р. Язык. Дискурс. Политика: Пер. с англ. и нем. – Волгоград: Перемена, 1997. – 139 с.
11. Гнезділова Я.В. Реалізація емотивної функції в публічних промовах політичних діячів США та Великобританії // Мова і культура. – К., 2003. – вип. 6. – С. 358 – 363.
12. Григорьева В.С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 288 с.
13. Гураль М.И. Функционально-стилевой аспект перевода. Черновцы: «Рута», 2005. – 314 с.
14. Дейк ван Т. Язык. Познание. Коммуникация. – М.: Прогресс, 1989. – 310 с.
15. Демьянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии // Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. – М., 2002. – № 3. – С. 32 – 43.
16. Енциклопедичний словник класичних мов / Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін.. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. – 552 с.
17. Жуковець Г.Л. Лінгвориторичні особливості сучасного лейбористського дискурсу Великої Британії: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / – КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2002. – 21 с.
18. Зильберт Б.А. Социопсихолингвистическое исследование текстов радио, телевидения, газеты / Б.А. Зильберт ; [Под ред. Костомарова В.Г.]. — Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1986. — 210 с.
19. Ишмуратов А.Т. Логико-когнитивный анализ онтологии дискурса/Рациональность и семиотика дискурса.Сб. трудов//АНУ Институт Ф-и.-К.: Наук. Думка, 1994. – 252 с.
20. Какорина О.В. Стилистические заметки о современном политическом дискурсе // Облик слова. – М., 1997. – С. 226 – 246.

21. Каліщук Д.М. Лінгвокультурні особливості перекладу політичного дискурсу // Вісник СумДУ. – 2006. – Т. 1., №11 (95). – С. 153 – 159.
22. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб.для ин-тов и фак. иностр. яз. М.: «Высш. шк.», 1990. – 253 с.
23. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: монографія / Н. В. Кондратенко // Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. — Одеса: Чорномор'я, 2007. С. 150–155.
24. Кох В. А. Предварительный набросок дискурсивного анализа семантического типа / В. А. Кох // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. VIII. Лингвистика текста. – М. : Прогресс, 1978. – С. 149 – 171.
25. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации: Курс лекций. М., 2001. – 270 с.
26. Кухаренко В. А. Интерпретация текста : учебник для студентов филологических специальностей / Валерія Андріївна Кухаренко. – 3-е изд., Испр. – Одеса: Латстар, 2002. – 292 с.
27. Латышев Л. К. Курс перевода: эквивалентность перевода и этапы его достижения / Лев Константинович Латышев. – М. :Просвещение, 1980. – 160 с.
28. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — Т. 2 : М — Я. — С. 503.
29. Літературознавчий словник-довідник . – 2-ге вид., випр., допов. – Київ: Академія, 2007. – 751 с.
30. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Рюрик Константинович Миньяр-Белоручев. – М. :Воениздат, 1980. – 237 с.
31. Миньяр-Белоручев Р.К. Как стать переводчиком? М.: «Готика», 1999. – 176 с.

32. Нагорна Л. Б. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики / Л.Б. Нагорна // НАН України; Інститут політичних і етнонаціональних досліджень. — К.: Світогляд, 2005. — 316 с.
33. Панин В.В. Политический дискурс: язык двусмысленности // Современная политическая лингвистика: Материалы научной конференции. – Екатеринбург, 2003. – С. 122 – 124.
34. Паршин А.В. Теория и практика перевода. – М.: Русский язык, 2000. – 161 с.
35. Поворознюк Р. В. Лінгвокультурологічні особливості протокольних промов у оригіналі та перекладі (на матеріалі українських та американських текстів): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2004. – 20 с.
36. Попова Е.А. Культурно-языковые характеристики политического дискурса (на материале газетного интервью): Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Волгоград, 1999. – 21 с.
37. Потенбня А. А. Теоретическая поэтика. – С. 241– 242.
38. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика / Яков Иосифович Рецкер. – М. : Международные отношения, 1974. – 214 с.
39. Серажим К.С. Дискурс як соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного простору (методологічний, прагматико-семантичний і жанрово-лінгвістичний аспекти: на матеріалі політичного різновиду українського масово інформаційного дискурсу): Автореф. дис. ... д-ра. філол. наук: 10.01.08 / КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 2003. – 32 с.
40. Тимофеев, Л. Стих – слово – образ / Л. Тимофеев // Вопросы литературы. – 1962 – №6. – С. 76 – 89.
41. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ : Інститут філософії імені Григорія

Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — С. 648. — 742 с. — 1000 екз. — ББК 87я2. — ISBN 966-531-128-X.

42. Фоменко О.С. Лінгвістичний аналіз сучасного політичного дискурсу США (90-ті роки ХХ століття): Автореф. Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / – КНУ ім. Тараса Шевченка. – К., 1998. – 18 с.

43. Харламова Т.В. Политический дискурс как отражение общественных процессов // Романо-германская филология. – Саратов: изд-во Саратовского университета. – Вып. 4. – 2004. – С. 240 – 245.

44. Черноватий Л. І. Переклад англомовної економічної літератури / Л. І. Черноватий, В. І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 416 с.

45. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика: Статус, проблемы, аспекты / Александр Давыдович Швейцер. – М. : Наука, 1988. – 215 с.

46. Янков А.В. Соціально-політичні неологізми та okazіоналізми в американському варіанті англійської мови: структура-семантика-функціонування: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Львів. Нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2004. – 20 с.

47. Bally Ch. Le langage figuré / Bally Charle // Traité de stylistique française / 1er vol., 2nde édition, Paris Librairie c. Klincksieck, 11, Rue De Lille, 1909, P. 184 – 202.

48. Biden J.- DNC Speech [Electronic resource] / Joe Biden // 27 August 2008 Campaign. – access mode: [http://uspolitics.about.com/od/campaign2004/a/quotable_dnc.htm]

49. Clinton H. R. – DNC Speech.– [Electronic resource] / Hillary R. Clinton // 26 August 2008 Campaign.– access mode: [http://uspolitics.about.com/od/campaign2004/a/quotable_dnc.htm]

50. McCain J. Acceptance Speech [Electronic resource] / John McCain // RNC - 4 September 2008 Campaign.– access mode: [http://uspolitics.about.com/od/campaign2004/a/quotable_dnc.htm]

51. McKinney C. Acceptance Remarks [Electronic resource] / Cynthia McKinney // Green Party Convention, Chicago, Illinois.– access mode: [<http://www.oilempire.us/cynthiamckinney.html>]

52. Obama B. Acceptance Speech [Electronic resource] / Barack Obama // - DNC - 28 August 2008 Campaign.– access mode [http://uspolitics.about.com/od/campaign2004/a/quotable_dnc.htm]

53. Palin S. Acceptance Speech [Electronic resource] / Sarah Palin // RNC - 3 September 2008 Campaign. – access mode: [http://uspolitics.about.com/od/campaign2004/a/quotable_dnc.htm]